

КІТЧ У СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРІ

28 травня 2010 року в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України спільно з Інститутом літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України відбулася Міжнародна наукова конференція “Кітч у сучасній культурі”.

Вступне слово виголосив *Олександр Найден*, який у доповіді “Формально-видові аспекти сучасного кітчу” розглянув проблему кітчу у формалістичному аспекті, зазначивши: його дослідження потребує міждисциплінарного підходу. *Тамара Гундорова* в доповіді “Кітч як медіатор: нова культурна метамова” наголосила на тому, що кітч перетворився на культурну універсалію і, попри розмитість і невловність самого поняття, визначає метамову сучасного мистецтва. Важливо “нейтралізувати” саме поняття кітчу, відкинути негативне ставлення до нього й по-науковому підійти до його вивчення. Доповідь *Ігоря Юдкіна* “Культура катакомб як інтеграція еклектики в масштабі історичного часу” засвідчила: кітч постає і як історична категорія, що сприяє діалогу культур, адаптації культурних кодів попередніх епох. Суголосною доповіді Юдкіна була й доповідь *Юлії Захаріної* (Мінськ) “Історизм архітектури постмодерну: компроміс, еклектизм, кітч”. Проблема карнавалізації культури розглянув *Олександр Курочкін* (“Гуморина”: на межі кітчу і карнавалу”).

Означені на пленарному засіданні проблеми знайшли конкретне вирішення на семи тематичних секціях: двох літературних, етнологічної, фольклористичній, образотворчого мистецтва, кіномистецтва та музичного мистецтва.

На літературній секції “Література і кітч в культурних проєкціях” за головуванням Тамари Гундорової було виголошено чотири доповіді. Доповідь “Те, що не вмирає (кітч “Лісова пісня”)” *Євгенії Кононенко* стосувалася засвоєння творчості Лесі Українки масовою культурою. Доповідачка розглянула різні рецептивні механізми й форми такого засвоєння, витворення стереотипів і кодів. Подібною була й доповідь “Закітчований Дон Кіхот (Рицар Сумного Образу як товар масового вжитку)” *Олександра Пронкевича* (Миколаїв), де розглянуто досвід західних культур, особливо іспанської, указано, як культура перетворюється на товар, набуваючи додаткових функцій і втрачаючи первинне значення культурного коду. У своїй доповіді “Кітч як чинник творення національного наративу” *Олексій Сінченко* розглянув тексти Михайла Андрусика, фільми Олеся Янчука й виступи Віктора Ющенка, об’єднані націєтворчим пафосом, крізь призму кітчу. *Софія Філоненко* (Бердянськ) у доповіді “Сентиментальний кітч: жіночі історії в глянцевиx журналах” ретельно переглянула наратив журнальних жіночих історій, указала на механізми його творення, сюжетіку і прагматику таких текстів. Запланована друга літературна секція “Сучасна література і кітч” не відбулася (заявлені в ній доповіді стосувалися проблем функціонування кітчу в дитячій літературі, літературній критиці, видавничій справі та масової літератури в цілому).

Цікавими були інші не літературні секції, в яких порушувалися питання функціонування кітчу в різних сферах культури. Так, в етнологічній секції “Кітч у сучасній святково-обрядовій культурі” за головуванням Олександра Курочкіна й Михайла Красикова аналізувалися різні атрибути народної культури, зокрема образ

козака Мамая – *Ірина Зінків* (Львів) “Козаки Мамаї” між сакральним і профанним”, *Михайло Красіков* (Харків) говорив про етно-кітч і його концептуалізацію, *Валентина Сушко* (Харків) – про буттєвість “шароварщини”. Розглядалися на секції також проблеми сучасної обрядовості, для якої прикметне переконструювання традиційних обрядових моделей – *Марія Удуд* (Остріг), *Любов Якиминська* (Одеса).

У секції фольклористики “Кітч і усна традиція: еволюція смислів” за головуванням Лариси Вахніної та Людмили Єфремової йшлося про побутування кітчу в жанрах усної народної творчості – доповіді *Лесі Вахніної*, *Лесі Мушкетик*, *Володимира Шаблювського*, *Наталії Хоменко* (усі – Київ). Про рецепцію японської субкультури українцями говорила *Наталія Михайлова* (Київ). Цікавою була й доповідь “Кітч у кіномузиці” *Антоніни Карпілової* (Мінськ).

У секції образотворчого мистецтва “Кітч у контексті сучасних мистецько-культурних реалій” за головуванням Галини Скляренко й Олени Клименко розглядалося гончарство – *Олена Клименко*, *Ольга Школьна*, *Олена Щербань* (Опішня), архітектура (*Зоя Гудченко*), народна ікона (*Олена Пономаревська* – Чернігів) та інші кітчєві явища, як-то паперові квіти (*Неля Потапова*) чи ляльковий гротеск (*Леся Смирна*). Теоретичних аспектів сучасної культури стосувалася доповідь *Галини Скляренко*.

Секція кіномистецтва “Вплив кітчу на жанрові та стильові особливості сучасного кіномистецтва” за головуванням Тетяни Рудої та Людмили Новікової представила доповіді *Лесі Кульчинської* “Експлуатаційний фільм (exploitation film) як експлуатація кічу”, *Олеся Люльки* “Кітч у сучасних кінокомедіях та комедійних телесеріалах”, *Тетяни Рудої* “Основні жанри масового мистецтва: на матеріалі кінематографу і літератури”, *Ольги Сулименко* “Королі кітчу в історії кінокостюма” та *Олександра Шаповала* “Кітч у кінематографі. Взаємодія кітчу і комп’ютерних технологій”.

На увагу заслуговують і доповіді, виголошені на секції музичного мистецтва “Культурологічні аспекти кітчу в музиці” за головуванням Анатолія Калениченка та Ірини Сікорської. Про кітч у сучасній музиці доповідали *Марія Герєга* (Львів), *Богдан Сюта*, *Надія Ювченко* (Мінськ), *Марія Ярмо* (Дрогобич). Цікаві доповіді було виголошено про галицький музичний бідермаєр (*Зеновія Жмуркевич* – Львів), українську радянську оперу (*Ірина Сікорська*). *Ірина Климук* (Мінськ) зробила спробу простежити маніпулятивні можливості музичного кітчу.

Більшість конференційних доповідей засвідчила: кітч не надається до чіткої дефініції, а постає як дискурсивне поняття, в якому можна виокремити два аспекти: з одного боку, кітч як форма конструювання певного типу культури, із другого – кітч як форма сприйняття й адаптації певних культурних кодів.

Кітч дедалі більше перетворюється на універсальну комунікативну одиницю, спроможну переінакшувати й адаптувати культурні коди, кидаючи цим виклик усталеним уявленням про культуру. Конференція, метою якої було розглянути феномен кітчу в міждисциплінарному вимірі, показала: кітчем перейняті всі сфери культури, тому його вивчення стає вагомим сферою сучасної української гуманітаристики.

Отримано 23.07.2010 р.

Олексій Сінченко
м. Київ

